

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 173/2015-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. apríla 2015 prerokoval podanie JUDr. Daniely Švecovej, predsedníčky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. KP 3/2014-41 z 5. novembra 2014, ktorým namieta predpojatosť sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky JUDr. Lajosa Mészárosa, JUDr. Sergeja Kohuta a JUDr. Ľudmily Gajdošíkovej vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. II. ÚS 475/2014, a takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky Lajos Mészáros, Sergej Kohut a Ľudmila Gajdošíková n i e s ú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. II. ÚS 475/2014.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 19. novembra 2014 doručené podanie JUDr. Daniely Švecovej (ďalej len „navrhovateľka“), predsedníčky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), č. k. KP 3/2014-41 z 5. novembra 2014, ktorým vzniesla námietku predpojatosti voči sudcom ústavného súdu JUDr. Lajosovi Mészárosovi, JUDr. Sergejovi Kohutovi a JUDr. Ľudmile Gajdošíkovej vo veci sťažnosti [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), proti najvyššiemu súdu vedenej ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 475/2014. Sťažovateľ v tomto konaní namieta porušenie v petite označených práv postupom (okrem iného) najvyššieho

súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 TdoV 12/2013 a jeho uznesením z 21. novembra 2013.

2. V úvode svojho podania navrhovateľka uviedla: „v konaní o sťažnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] navrhujem, aby Najvyšší súd v zmysle § 28 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) bývalý predseda Najvyššieho súdu SR vyhlásil, že pre predpojatosť odmieta sudcov JUDr. Lajosa Meszárosa, JUDr. Sergeja Kohúta a JUDr. Ludmilu Gajdošíkovú.

V prejednávanej veci [REDAKOVANÉ], sp. zn. 2 TdoV 12/2013 bol predsedom senátu a je všeobecne známy negatívny vzťah týchto sudcov vo vzťahu k jeho osobe.“

3. V ďalšej časti podania námietku predpojatosti voči všetkým trom sudcom navrhovateľka odôvodnila v podstatnom takto: „Predseda Najvyššieho súdu som v minulosti podal na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky trestné oznámenia pre podozrenie zo spáchania trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa, v ktorých som podrobne poukázal na skutočnosti týkajúce sa sudcov JUDr. Lajosa Meszárosa, JUDr. Sergeja Kohúta a JUDr. Ludmily Gajdošíkovej.“

A tiež, že „Je všeobecne známe, že opakovane a verejne poukazoval na viaceré pochybenia dotknutých sudcov. Okrem toho ako predseda Najvyššieho súdu sa listom z 20. marca 2012, sp. zn. KP 4/2010-117, obrátil na predsedníčku Ústavného súdu SR s viacerými výhradami proti nepravdivým tvrdeniam uvedeným v náleze II. ÚS 452/2010, ktoré smerovali proti Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky sudca. Uvedené tiež vyvoláva pochybnosti o nestrannom rozhodovaní senátu JUDr. Meszárosa, ktorý sa podieľal na rozhodovaní vo veci II. ÚS 452/2010.“

4. Pokiaľ ide o sudcu Sergeja Kohúta, navrhovateľka odôvodnila jeho predpojatosť aj tým, «že v roku 2003 ako neúspešný kandidát na predsedu Najvyššieho súdu napadol voľbu predsedu najvyššieho súdu na túto funkciu sťažnosťou na Ústavnom súde, o ktorej aj Ústavný súd rozhodoval. Je všeobecne známe, že bol úspešným účastníkom tejto voľby. Sudca Kohút vyjadril svoju zaujatosť vo viacerých veciach bývalého predsedu najvyššieho

súdu ako účastníka konania, kde mal byť tento sudca pôvodne členom senátu. Osobitne treba zdôrazniť a upriamiť pozornosť na to, že sudca Kohút na vlastnú žiadosť bol uznesením Ústavného súdu č. III. ÚS 72/2007 z 3. apríla 2007 vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom pred Ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 467/2006. V tejto veci sa samotný sudca Kohút vyjadril takto: „(...) Ide o vec, v ktorej jedným z účastníkov konania je JUDr. Štefan Harabin, súčasný minister spravodlivosti.“»

5. V závere podania navrhovateľka zhrnula, že *„Okolnosti uvedené vo vzťahu k sudcom JUDr. Lajosovi Mészárosovi, JUDr. Sergejovi Kohútovi a JUDr. Eudmile Gajdošíkovej odôvodňujú vznik pochybností objektívnej povahy o ich nepredpojatosti v zmysle § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde.“*

6. Predseda senátu II. ÚS a zároveň sudca spravodajca v predmetnej veci Lajos Mészáros listom z 25. februára 2015 oznámil predsedníčke ústavného súdu, že boli podané námietky predpojatosti voči všetkým sudcom tohto senátu a zároveň priložil vyjadrenie všetkých dotknutých sudcov.

7. Pokynom predsedníčky ústavného súdu Ivetty Macejkovej z 10. marca 2015 boli námietky v súlade s čl. IV bod 1 písm. b) Rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2015 pridelené na rozhodnutie podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde do senátu III. ÚS ústavného súdu.

8. Sudca Lajos Mészáros vo svojom vyjadrení z 25. februára 2015 k námietkam uviedol: *«Pokiaľ sa v uvedenom podaní tvrdí, že námietka sa vznáša aj preto, lebo mám „negatívny vzťah“ k bývalému predsedovi najvyššieho súdu JUDr. Štefanovi Harabinovi (ktorý bol predsedom senátu v napadnutom konaní), toto tvrdenie nie je, ale ani nemôže byť ničím relevantným dôvodom podložené.*

Skutočnosť, že bývalý predseda najvyššieho súdu podal aj na mňa trestné oznámenie beriem ako realitu, a keďže nie som si vedomý toho, že by som sa dopustil akéhokoľvek trestného činu, neviem si predstaviť ani žiadne negatívne následky takéhoto oznámenia.

Podstata námietok predpojatosti vo vzťahu k mojej osobe spočíva opakovane aj v tom, že II. senát ústavného súdu, ktorého som členom, vo veci sp. zn. II. ÚS 452/2010 nerozhodol podľa predstáv bývalého predsedu najvyššieho súdu. Nemienim zachádzať do podrobností v súvislosti s týmto podaním, teda bez toho, aby som zachádzal do merita tejto veci, iba poukazujem nato, že ústavná konformnosť predmetného rozhodnutia je v zásade obhájená už aj súvisiacou analýzou nášho analytického oddelenia Spr 846/2013 z 10. septembra 2013. Toto rozhodnutie bolo vydané na základe judikatúry ostatných senátov ústavného súdu a v súlade s ňou, ako aj v súlade s judikatúrou ESLP. Vo vzťahu k predmetným námietkam predpojatosti považujem za zmysluplné poukázať už iba na ustanovenie § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), podľa ktorého „ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (...).“ Podľa § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku „dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.“

Na základe uvedeného zastávam názor, že v danom prípade sú námietky predpojatosti voči mojej osobe neopodstatnené a že vo veci vedenej pred ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 475/2014 neexistujú dôvody môjho vylúčenia z funkcie sudcu v prerokúvanej veci v zmysle § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Prehlasujem, že v predmetnej veci sa necítim byť predpojatý ani pre pomer k veci ani pre pomer k účastníkom konania a ani k štatutárnemu zástupcovi.»

9. Sudkyňa Ľudmila Gajdošíková vo svojom vyjadrení z 5. marca 2015 uviedla, že dôvody predpojatosti sú v podaní navrhovateľky formulované dosť zmätočne a nezrozumiteľne, pričom citovala úvodné tri vety podania navrhovateľky. V ďalšej časti vyjadrenia sudkyňa Ľudmila Gajdošíková prezentovala toto stanovisko:

«K námietkam mojej predpojatosti vznesenými JUDr. Štefanom Harabinom (časť textu námietky predsedníčky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky totižto evokuje dojem,

že ide v časti/čiastočne o námietku JUDr. Štefana Harabina) som sa vyjadrila už niekoľko desiatok ráz a príslušný senát o nich aj rozhodol.

Okrem takto formulovanej námietky predsedníčka Najvyššieho súdu Slovenskej republiky formuluje námietku predpojatosti voči mojej osobe dosť všeobecne a nie je mi známe, aké sú jej vlastné dôvody, pre ktoré vyhlasuje moju predpojatost vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 475/2014.

V nadväznosti na uvedené oznamujem, že námietku predpojatosti voči mojej osobe uplatnenú predsedníčkou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Danielou Švecovou považujem za nedôvodnú a vyjadrujem presvedčenie, že som spôsobilá a pripravená rozhodovať v predmetnej veci objektívne a nezaujato v súlade so sľubom, ktorý som podľa čl. 134 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky zložila už dva razy.»

10. Sudca Sergej Kohut predložil listom z 3. marca 2015 toto vyjadrenie:

„[REDACTED] nepoznám, nikdy som s ním nebol v styku a neviem o koho sa jedná, preto už z toho dôvodu sa necítim byť zaujatým vo veci výkonu sudcovskej funkcie.

Predsedníčka uvedeného súdu však neuvádza ako dôvod mojej zaujatosti nejaký môj vzťah k [REDACTED], ale skutočnosti, ktoré s tým vôbec nesúvisia. Predmetom konania nie je subjekt Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ale konkrétna osoba, čo nesúvisí s prejednávanou vecou. Túto skutočnosť by mala predsedníčka takéhoto súdu vedieť, ak napriek tomu uvádza zavádzajúce skutočnosti, potom hodnotím jej podanie ako vrcholne nekvalifikované, zavádzajúce a zaujaté voči mojej osobe, k čomu som jej nezadal žiadny dôvod. Preto pri opakovanom zavádzajúcom podnete proti mojej osobe budem postupovať právnymi krokmi aj ja proti predsedníčke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Z uvedených dôvodov sa necítim byť zaujatým vo veci a navrhujem, aby som nebol vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie podľa § 27 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.“

11. Podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nepredpojatosti.

12. Podľa § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde účastník konania môže vyhlásiť, že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli do začiatku ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť najneskôr na začiatku ústneho pojednávania.

13. Podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcov pre predpojatosť rozhodne iný senát.

14. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že existenciu nestrannosti sudcu treba posudzovať podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkovi postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 158/08).

15. Ešte pred posúdením dôvodnosti samotných námietok predpojatosti dotknutých sudcov bolo potrebné, aby sa ústavný súd zaoberal procesnými podmienkami konania v zmysle § 20 ods. 1, § 25 ods. 2 a § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a to najmä (i) formy a obsahu podania a (ii) aktívnej legitímácie.

16. Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súde podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

17. Aj keď v tomto prípade sa jedná „iba“ o procesný návrh, požiadavky plynúce z citovaného ustanovenia zákona sa, čo do formy a náležitostí obsahu, nepochybne vzťahujú aj na podania tohto typu.

Uvádza veta podania navrhovateľky (ktorá by mala zrejme byť aj návrhom na rozhodnutie, pretože ďalší text sa zaoberá už iba dôvodmi vznesenej námietky predpojatosti sudcov) znie v podstatnom takto: „v konaní o sťažnosti [REDAKOVANÉ] navrhujem, aby Najvyšší súd v zmysle § 28 zákona č. 38/1993 Z. z. (...) bývalý predseda Najvyššieho súdu SR vyhlásil, že pre predpojatosť odmieta sudcov JUDr. Lajosa Meszárosa, JUDr. Sergeja Kohúta a JUDr. Ludmilu Gajdošíkovú“. Keďže ostatné formálne náležitosti svedčia o tom, že ide o podanie navrhovateľky (ako štatutárneho orgánu) v mene najvyššieho súdu, z tejto formulácia (celkom nejasnej po gramatickej i sémantickej stránke) nemožno zreteľne odvodiť ani len to, či ide o odmietnutie sudcov najvyšším súdom (ako účastníkom predmetného konania pred ústavným súdom) alebo jeho bývalým predsedom. Nezrozumiteľnosť podania v tomto smere (teda o čie podanie vlastne ide) podčiarkuje text tretieho odseku, úvod ktorého znie: „Predseda Najvyššieho súdu som (sic !; pozn.) v minulosti podal na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky trestné oznámenia...“.

18. Podľa už citovaného § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietnuť sudcu pre predpojatosť môže iba účastník konania. V danej veci je okrem sťažovateľa účastníkom konania najvyšší súd, v mene ktorého koná navrhovateľka ako štatutárny orgán. Všetky dôvody uvedené v podaní sa však týkajú vzťahu bývalého predsedu najvyššieho súdu, presnejšie, aj keď to explicitne v podaní nie je uvedené, JUDr. Štefana Harabina, ktorý bol aj predsedom senátu najvyššieho súdu v sťažnosti napadnutej veci, k dotknutým sudcom ústavného súdu. K tomu je potrebné konštatovať, že JUDr. Štefan Harabin nezosobňuje najvyšší súd, ani senát najvyššieho súdu, ktorému predsedal, teda nie je účastníkom predmetného konania pred ústavným súdom.

19. Z obsahu podania vyplýva, že ide o vyhlásenie o odmietnutí sudcov podľa § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde a dôvody v ňom uvedené sa týkajú výlučne subjektívneho vzťahu JUDr. Štefana Harabina k nim. Poukazuje sa však v ňom prostredníctvom judikatúry

Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu a priamo v texte posledného odseku aj na pravidlo objektívnej predpojatosti, pričom dôvody pochybností o nepredpojatosti dotknutých sudcov by mali spočívať práve v uvedených osobných vzťahoch. Ani táto konštrukcia podania nezodpovedá všeobecným požiadavkám každého návrhu na začatie konania pred ústavným súdom (§ 20 ods. 1 druhá veta zákona o ústavnom súde).

20. Ústavný súd už judikoval, že námietkový proces môže začať, prebiehať a rozhodnutie ústavného súdu o ňom môže byť vydané len za splnenia určitých podmienok stanovených procesným právom (procesné podmienky). Procesné podmienky možno vymedziť ako predpoklady prípustnosti vydania meritórneho rozhodnutia (hmotnoprávnej alebo procesnej povahy) v danej veci (m. m. I. ÚS 130/2010).

21. Nedostatky posudzovaného podania takého charakteru a rozsahu ako sú popísané v bodoch 15. až 20., zvyčajne vedú v praxi ústavného súdu k procesnému odmietnutiu návrhu, či už z dôvodov nesplnenia zákonom predpísaných náležitostí alebo ako podané zjavne neoprávnenou osobou.

22. V danom prípade však ústavný súd, vychádzajúc z celého obsahu podania navrhovateľky, ale najmä v záujme zachovania právnej istoty všetkých účastníkov konania o sťažnosti sťažovateľa z hľadiska ochrany základného práva na spravodlivý proces a na zákonného sudcu, posúdil podanie navrhovateľky ako podnet na preskúmanie existencie pochybností o nepredpojatosti dotknutých sudcov z objektívneho hľadiska z dôvodov v ňom uvedených.

23. Nosným dôvodom, z ktorého by sa mali odvodiť pochybnosti o nepredpojatosti dotknutých sudcov je skutočnosť, že voči nim v minulosti bývalý predseda najvyššieho súdu podal na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky trestné oznámenia, že je všeobecne známe jeho opakované a verejné poukazovanie na viaceré ich pochybenia, a že je tiež všeobecne známy negatívny vzťah týchto sudcov vo vzťahu k jeho osobe.

V spojení s početnými námietkami bývalého predsedu najvyššieho súdu toho istého rázu (okrem iného) aj voči dotknutým sudcom v tejto veci ústavný súd konštatuje, že tieto

všeobecné tvrdenia nepostačujú na rozhodnutie o ich vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v danej veci. Z iných rozhodnutí ústavného súdu je známe, že pochybnosti o nepredpojatosti sudcu musia byť založené na existencii určitého dôvodu, vymedzeného takými konkrétne označenými a zistenými skutočnosťami, vo svetle ktorých sa javí sudcova nepredpojatosť reálne a objektívne pochybnou. Vylučuje sa tým subjektívny pohľad na vylúčenie sudcu, pričom zároveň je potrebné zdôrazniť, že zákon o ústavnom súde nepozná „univerzálne“ vylúčenie sudcu. Rozhodnutie o vylúčení sudcu sa vždy musí týkať len konkrétnej právnej veci prejednávanej ústavným súdom (pozri napr. I. ÚS 130/2010).

24. Pokiaľ ide o osobitný dôvod námietky týkajúci sa sudcu Lajosa Mészárosa a jeho účasti na rozhodovaní vo veci sp. zn. II. ÚS 452/2010, ústavný súd pripomína, že podľa § 14 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

25. Dôvod na vylúčenie sudcu Sergeja Kohuta podporený poukázaním na jeho vylúčenie z výkonu sudcovskej funkcie vo veci Rvp 467/2006 na základe žiadosti samotného sudcu neobstojí, pretože v tejto veci bol účastníkom konania osobne bývalý predseda najvyššieho súdu ako fyzická osoba, čo je úplne iná situácia.

26. Ústavný súd považuje v uvedených súvislostiach (obsah dôvodov námietok a skutočnosti, o ktoré sa opierajú; pozri aj bod 23.) za potrebné zdôrazniť, že nemožno akceptovať taký postup ktoréhokoľvek účastníka konania alebo jeho zástupcu pred ústavným súdom, v rámci ktorého najprv podrobí kritike (aj verejnej) niektorých sudcov ústavného súdu, prípadne podá na ich osobu trestné oznámenie a neskôr namieta ich predpojatosť tvrdiac, že objektívne existujú pochybnosti (tzv. „zdanie“) o ich nepredpojatosti, pretože jeho predchádzajúce iniciatívne atakovanie muselo v nich vyvolať nepriateľstvo, či nevraživosť voči jeho osobe. Tento postup vybočuje z rámca nástrojov, ktorým sa zabezpečuje nestranné rozhodovanie zákonného sudcu, ale ide už o pokus

účastníka konania vyberať si sudcov, ktorí by mali v jeho veci (alebo dokonca v inej kauze) rozhodovať.

27. Zhrnúc dôvody uvedené v predchádzajúcich bodoch s prihliadnutím na vyjadrenia všetkých dotknutých sudcov, ktorí svoju predpojatosť odmietajú, ako aj na to, že všetky dôvody uvedené v podaní navrhovateľky sa týkajú bývalého predsedu najvyššieho súdu, ktorý nie je účastníkom predmetného konania pred ústavným súdom, ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2015